

Hodnoticí aktivita

Svatá Ludmila

Anotace

V této aktivitě žáci pracují s iluminací z Dalimilovy kroniky zobrazující příběh svaté Ludmily. V rámci kompetence komunikační si žáci ověří, zda a jak jsou schopni porozumět tomuto obrazovému materiálu (na úrovni popisné interpretace).

Věk – cílová skupina

4. – 5. ročník

Časová dotace (rozsah výuky)

1 hodina

Znalostní a kompetenční předpoklady žáků

Nejsou vyžadovány.

Prostorové a materiální požadavky na realizaci

Interaktivní tabule/plátno/obrazovka na promítnutí iluminace (případně iluminace vytištěná ve velkém formátu, aby se s ní dalo pracovat s celou třídou)

Barevně vytištěný pracovní list (s iluminací) pro každého žáka

Přístup k internetu

Vzdělávací obor

Člověk a jeho svět

Očekávaný výstup

ČJS-5-3-02 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifíků.

Hodnocená klíčová kompetence

Klíčová **kompetence komunikační**, zejména porozumění obrazovému vyjádření, získání informací z vyprávěného příběhu a porovnání dalších obrazových materiálů.

Podrobnější informace k hodnoceným schopnostem a dovednostem klíčové kompetence

- Žák na základě vlastního pečlivého prohlédnutí obrazového materiálu (knižní iluminace) provede jeho rozbor – identifikuje jeho základní prvky, jejich významy a vzájemné vztahy.
- Žák dokáže vlastními slovy popsat hlavní děj, který je na vyobrazení zachycen.
- Žák na základě vlastního rozboru knižní iluminace a společné četby legendy uvede jednu informaci vztahující se k životu sv. Ludmily, patronky české země, a názorně ji propojí s iluminací.

Součástí hodnoticí aktivity

- Svatá Ludmila – pracovní list
- Svatá Ludmila – řešení a hodnocení
- Svatá Ludmila – text
- Svatá Ludmila – iluminace

Struktura a organizace realizace hodnoticí aktivity

Úvod (5–10 minut)

Učitel promítne žákům na tabuli iluminaci o zavraždění sv. Ludmily. Nic neprozrazuje (ani žáci neříkají nápady, co je na vyobrazení znázorněno) a nejprve položí žákům tyto otázky:

- Ví nebo tuší někdo z vás, kde bychom mohli toto vyobrazení nalézt? (staré knihy, kroniky – toto je z Kroniky tak řečeného Dalimila)
- Věděl by někdo z vás, jak se takovéto knižní malbě říká? (iluminace)
- Tuší někdo z vás, jak může být tato iluminace stará? (1. polovina 14. století; asi 700 let)
- Proč naši předkové do knih takové iluminace malovali?
- A jak mohou být tyto knižní malby, iluminace, užitečné dnes pro nás?

Dále učitel naváže – představte si, že tato stará knižní malba, která vypadá trochu jako komiks bez textu, nám vypráví příběh o době ještě mnohem starší, než ze které pochází – o době, která se váže k počátkům našeho státu. K době, kdy v českých zemích vládl rod Přemyslovců. Nyní se nejen prostřednictvím malby o této době a lidech, kteří v ní žili, něco dozvíme, ale také se naučíme takovémuto vyobrazením lépe rozumět.

Individuální práce (15 minut)

Učitel rozdá žákům pracovní list. Žáci pracují individuálně a barevnou verzi vyobrazení pro případ potřeby bližšího prohlédnutí mají promítnutou na tabuli. Úkoly jsou zacíleny na postihnutí rolí vyobrazených osob, jejich vztahů a rozklíčování děje. Žáci by se měli pokusit na popisné úrovni „rozklíčovat“ sdělení iluminace, aniž by znali bližší historická fakta. Tedy lze procvičovat a zjišťovat úroveň jejich schopnosti porozumět obrazovým materiálům bez vazby na hlubší znalost konkrétního dějinného kontextu. Současně si však žáci při analýze vyobrazení a jeho popisné interpretaci, které mohou být doplněny o další výukové materiály, osvojují nové vlastivědné znalosti a učí se jim porozumět.

Skupinová práce, společná první reflexe, četba převyprávěné legendy (10–15 minut)

Nyní se žáci spojí do dvojic se sousedem, se kterým sedí v lavici. Vyměňují si a případně si doplňují svá zjištění. Zde by si měli žáci vyměnit propisku za obyčejnou tužku a další zjištění zapisovat do pracovního listu tužkou (učitel tak může odlišit, na co přišel žák sám a co si doplnil po diskusi se spolužákem, případně v rámci diskuse celé třídy). Poté reflektuje společně celá třída s učitelem. S oporou o pracovní list společně rozklíčují jednotlivé části příběhu, který je zachycen na iluminaci.

V této fázi se více konkretizují a pojmenovávají osoby zachycené na iluminaci, vyjasňují se jejich role – mělo by dojít s pomocí učitele již k pojmenování některých osob jmény a zasazení

příběhu do dějinného kontextu. Některé oblasti příběhu mohou zůstat stále nevyjasněné (například kdo jsou vrazi, proč byla Ludmila zavražděna a čím).

Učitel s žáky může zformulovat otázky, co dále by je zajímalo / co by se ještě chtěli dozvědět.

Následuje krátká četba převedené legendy, která by měla žákům pomoci lépe porozumět příběhu, který je na knižní malbě zachycen, a najít odpovědi na otázky, které by je ještě zajímaly. Z hlediska časového čte text učitel. Podle potřeby jej může zkrátit. Na závěr četby ještě učitel zmíní, že svatá Ludmila je patronkou české země.

Nadstavbový úkol – výběr ilustrací na plakát – a závěrečná reflexe (15 minut)

Učitel společně s žáky vyhledá přes internet další vyobrazení svaté Ludmily (ptá se žáků, jak by obrázky na internetu našli). Případně nechá žáky vyhledat na internetu další vyobrazení sv. Ludmily samostatně. Dále klade žákům následující otázky:

Pokud byste měli nyní o sv. Ludmile a jejím životě vytvořit plakát, které z obrázků byste použili pro ilustraci? Ten z pracovního listu, nebo ty, které jsme nyní našli na internetu? Proč?

Žáci svá rozhodnutí argumentují. Učitel vede žáky na základě porovnávání obrázků k rozlišení jejich informační hodnoty – z některých obrázků mohou žáci vyčíst více informací o životě sv. Ludmily a z jiných naopak méně. Na tuto aktivitu může učitel navázat v dalších hodinách tvorbou plakátu o sv. Ludmile.

Na závěr žáci pracují opět s knižní malbou – vrací se zpět ke svému obrázku z pracovního listu. Jejich úkolem je říci spolužákovi nejméně jednu novou informaci, kterou se dověděli o sv. Ludmile, a spojit ji s vyobrazením.

Učitel s žáky může společně shrnout – dotazovat se vybraných žáků, co se dozvěděli nového. Na závěr učitel klade závěrečné hodnotící otázky – vede žáky k sebereflexi a sebehodnocení v oblasti jejich schopnosti porozumění obrazovému materiálu a přemýšlení o něm. Žáci v odpověď zvedají palec buď nahoru, vodorovně, nebo dolů. Otázky mohou mít také písemnou podobu.

- Nakolik pro tebe bylo obtížné odhalit hlavní děj příběhu?
- Nakolik se ti podařilo odhalit postavy, které v příběhu vystupovaly?
- Nakolik se ti podařilo popsat postavy a jejich vztahy?
- Pokud by ses příště setkal s podobnou iluminací, myslíš, že bys jí dokázal po dnešní zkušenosti lépe porozumět?
- Dokázal jsi rozlišit, ze kterého z vyobrazení jsme se o sv. Ludmile mohli dozvědět více informací?

Rozsah hodnocení

Učitel provádí prvotní hodnocení úrovně vybrané klíčové kompetence žáků v průběhu realizace komplexní úlohy a v její reflektivní části – pozoruje práci žáků s pracovním listem a hodnotí jejich odpovědi v následující skupinové reflexi – pro přesnější hodnocení je na zvážení učitele vybrání jen několika žáků, na které se více zaměří.

Základním hodnoticím nástrojem je pracovní list (jeho následné vyhodnocení). Toto může být provedeno u všech žáků. Každá položka v pracovním listu je bodově ohodnocena. Učitel u každého žáka / společně s žáky zkontroluje správnost řešení a body sečte. Dosažený počet bodů následovně porovná s bodovou škálou, která postihuje tři ze čtyř úrovní představujících

zvládnutí daného aspektu vybrané kompetence. Výsledek dává orientační představu o úrovni žáka v oblasti této kompetence a slouží k formativnímu hodnocení. Dosažení čtvrté nadstavbové úrovně příslušného aspektu klíčové kompetence může učitel u vybraných žáků posoudit prostřednictvím učební aktivity „výběr ilustrací na plakát“.

Použití odlišných barev psacích potřeb žáků při práci s pracovním listem dává učiteli další informaci o úrovni porozumění žáka.

Obměna hodnoticí aktivity ve výuce

Organizace a způsob práce s iluminací budou vhodné i pro další obrazové či jiné materiály.

Projekt může pokračovat tvorbou plakátu a rozvíjet další aspekty klíčových kompetencí.

